EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 15.10.2020.
COM(2020) 635 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU

Stanje prirode u Europskoj uniji

Izvješće o stanju i trendovima za 2013.–2018. za vrste i staništa zaštićene direktivama o pticama i staništima

1. Uvod

Direktive EU-a o pticama[1] i staništima[2] („direktive o prirodi”), koje su osnova mreže zaštićenih područja Natura 2000, okosnica su politike bioraznolikosti EU-a. Cilj je direktiva očuvanje vrsta i stanišnih tipova važnih za EU štiteći sve divlje ptice (više od 460 vrsta), reprezentativna i ugrožena staništa (233 tipa, od morskog dna prekrivenog morskom travom do planinskih travnjaka) i gotovo 1 400 dodatnih vrsta, od sitnih biljaka do sisavaca, uključujući mnoge prepoznatljive divlje vrste. Direktivama se od država članica zahtijeva da primjenjuju mjere radi održavanja ili povrata u povoljno stanje očuvanosti tih vrsta i staništa.

Kako bi se Komisiji omogućilo da ocijeni napredak u ostvarenju ciljeva direktiva o prirodi, u skladu s člankom 12. Direktive o pticama i člankom 17. Direktive o staništima države članice dužne su svakih šest godina izvješćivati Komisiju o napretku, a osobito o stanju očuvanosti i trendovima u vezi sa staništima i vrstama koji su zaštićeni tim direktivama. Ovo je skupno izvješće, treća procjena stanja očuvanosti EU-a na temelju direktiva, rezultat najvećeg i najopširnijeg prikupljanja podataka i izvješćivanja provedenog o stanju prirode u Europi. U njemu su na temelju izvješća 28 država članica[3] dokumentirana stanja i trendovi za staništa i vrste u razdoblju od 2013. do 2018., čime je dobivena trenutačna slika zdravlja prirode u EU-u. U izvješću su ocijenjeni promjene tijekom tog razdoblja, glavni pritisci i doprinos mreže Natura 2000 očuvanju zaštićenih vrsta i staništa. Analiza se temelji na detaljnoj tehničkoj procjeni koju je provela Europska agencija za okoliš[4].

2. Stanje i trendovi staništa i vrsta u EU-u

Države članice dostavljaju podatke u usklađenom formatu kako bi se ti podaci mogli unijeti u baze podataka koje Europska agencija za okoliš upotrebljavaju za izradu agregiranih procjena na razini EU-a.

Procjena za ptice provodi se na razini EU-a. Zaštićene vrste i stanišni tipovi obuhvaćeni Direktivom o staništima procjenjuju se na razini devet kopnenih „biogeografskih” regija[5] i

---

1 Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

2 Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

3 Ovo izvješće još uvijek uključuje podatke iz Ujedinjene Kraljevine, koja je napustila EU u siječnju 2020. Prvi put uključuje podatke iz Hrvatske, koja je pristupila EU-u u srpnju 2013. Rumunjska je jedina država članica koja nije dostavila izvješće o pticama.

4 *State of nature in the EU — results from reporting under the nature directives 2013-2018* (Stanje prirode u EU-u – rezultati izvješćivanja u skladu s direktivama o prirodi za 2013.–2018.), Europska agencija za okoliš; dostupno na, uz dodatne internetske materijale, uključujući sažetke država članica: https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020 https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

5 Alpska, borealna, mediteranska, atlantska, kontinentalna, panonska, crnomorska, makaronezijska i stepska regija.

pet morskih regija[6]. Radi jasnoće i dosljednosti rezultati su prikazani bojama koje se inače upotrebljavaju za prometnu signalizaciju (zelena–žuta–crvena), a koje ovdje označavaju „dobro", „loše" i „vrlo loše" stanje[7]. Svi statistički podaci o sveobuhvatnom stanju i trendovima temelje se na broju procjena pojedinačnih staništa i vrsta na razini EU-a.

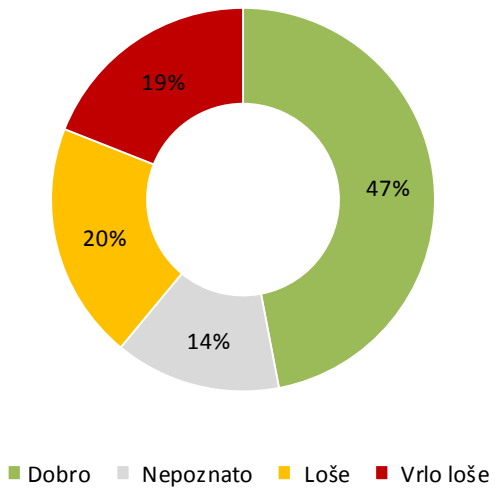
Agregiranje podataka nacionalnih izvješća potrebno je radi procjene na razini EU-a i biogeografskih regija, ali zbog tog agregiranja pozitivne promjene na nižim (tj. lokalnim, regionalnim ili nacionalnim) razinama mogu biti manje primjetne.

2.1. Ptice

Direktivom o pticama zaštićene su sve vrste divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica (više od 460 vrsta). U Prilogu I. navedeno je 197 (pod)vrsta kojima su potrebne posebne mjere očuvanja staništa, uključujući određivanje posebno zaštićenih područja. U Prilogu II. navedeno je 86 (pod)vrsta koje se smiju izlovljavati u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Ptice – stanje populacije na razini EU-a

Slika 1.: stanje populacije vrsta ptica u EU-u

Napomena: ukupni je broj procjena 463 (jedna procjena po vrsti)

Procjena na razini EU-

[6] Atlantska, baltička, crnomorska, makaronezijska i mediteranska regija.

[7] Za dodatne pojedinosti o načinima procjene u skladu s direktivama o pticama i staništima vidjeti izvješće Europske agencije za okoliš.

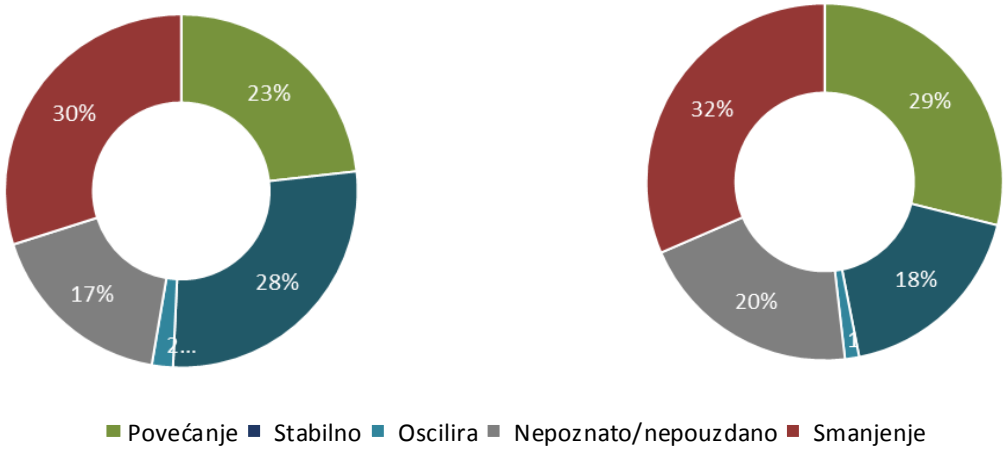
a pokazuje da je stanje populacije 47 % svih vrsta ptica dobro, što je za 5 postotnih bodova manje nego 52 % 2015.[8]. Udio vrsta čije je stanje loše i vrlo loše povećao se s 32 % na 39 %, a stanje 14 % vrsta i dalje je nepoznato zbog nedovoljno pouzdanih podataka (16 % 2015.).

[8] *State of nature in the EU — results from reporting under the nature directives 2007–2012* (Stanje prirode u EU-u – rezultati izvješćivanja u skladu s direktivama o prirodi za 2007.–2012.), EEA (2015.), Tehničko izvješće br. 2/2015, ISSN 1725-2237, Ured za publikacije Europske unije, 2015.

Ptice – trendovi populacija na razini EU-a

Slika 2.a: kratkoročni (razdoblje od 12 godina) trendovi razmnožavanja populacija ptica na razini EU-a

Slika 2.b: dugoročni (razdoblje od 38 godina) trendovi razmnožavanja populacija ptica na razini EU-a

Napomena: statistika se temelji na podacima iz 465 kratkoročnih i 467 dugoročnih trendova razmnožavanja populacija u EU-u i uključuje trendove za ograničeni broj podvrsta i biogeografskih populacija

Države članice izvijestile su o utvrđenim trendovima populacija ptica u pogledu razmnožavanja i prezimljavanja[9] za kratkoročno i dugoročno razdoblje, tj. za prethodnih 12 godina (2007.–2018.) i prethodnih 38 godina (1980.–2018.).

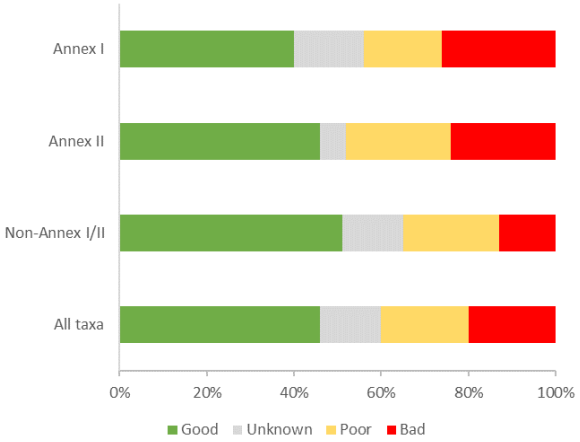
Podaci pokazuju sljedeće:

- gotovo trećina (30 %) svih procijenjenih gnjezdarica pokazuje kratkoročni silazni trend (isti postotak kao 2015.),
- iz kratkoročnih trendova razmnožavanja vidljivo je da je 5 % manje vrsta čija se populacija povećava i 7 % više vrsta kod kojih su trendovi stabilni ili osciliraju nego 2015., „nepoznate" procjene smanjile su se za 2 %,
- malo je više dugoročnih trendova razmnožavanja u padu nego u porastu (u razdoblju od 2008. do 2012. bilo je suprotno), međutim, udio „nepoznatih" dugoročnih trendova razmnožavanja smanjio se za 10 postotnih bodova, s 30 % na 20 %, i
- za trendove 91 populacije koja prezimljava kratkoročna situacija slična je onoj iz 2015. (45 % u porastu, 29 % u padu), 54 % je dugoročnih trendova u porastu, a 13 % u padu (dakle, udio trendova u porastu smanjio se za 9 postotnih bodova, a udio trendova u padu gotovo je jednak).

[9] Za pojedinosti vidjeti izvješće Europske agencije za okoliš; https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020

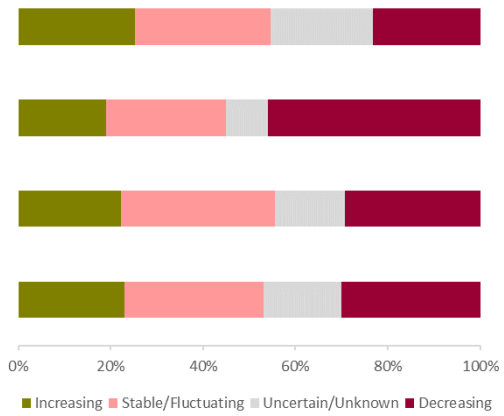
Stanje i trendovi ptica prema popisima iz Direktive o pticama

Slika 3.a: stanje populacije iz Priloga I. i II., izvan Priloga I./II. i svih vrsta ptica u EU-u

Napomena: ukupni je broj procjena 505

Slika 3.b: kratkoročni trendovi razmnožavanja populacija iz Priloga I. i II., izvan Priloga I./II. i svih vrsta ptica u EU-u

Napomena: ukupni je broj procjena 465

Analiza stanja i trendova vrsta iz Priloga I. i II. Direktivi o pticama pokazuje sljedeće:

- udio vrsta iz Priloga I. koje su sigurne smanjio se za 8 postotnih bodova (s 48 % na 40 %) od 2015., a udio vrsta u lošem i vrlo lošem stanju povećao se za 6 postotnih bodova (s 38 % na 44 %). To pokazuje da se stanje više vrsta iz Priloga I. pogoršalo, unatoč posebnim mjerama očuvanja staništa koje se zahtijevaju Direktivom. Posebno zabrinjava činjenica da je stanje 16 % vrsta iz Priloga I. i dalje nepoznato, što ističe potrebu za boljim sustavima praćenja u državama članicama,
- udio vrsta iz Priloga II. (vrste koje se smiju izlovljavati) čije je stanje dobro bio je 9 postotnih bodova manji (s 55 % na 46 %) nego 2015., a udio onih u lošem i vrlo lošem stanju povećao se za 9 postotnih bodova (s 39 % na 48 %), i
- kad je riječ o kratkoročnim trendovima populacija gnjezdarica, za vrste iz Priloga II. vidljiv je najveći udio silaznih trendova – oko 46 %, odnosno razmjerno dvostruko više nego za vrste iz Priloga I. (23 %).

2.2. Stanišni tipovi

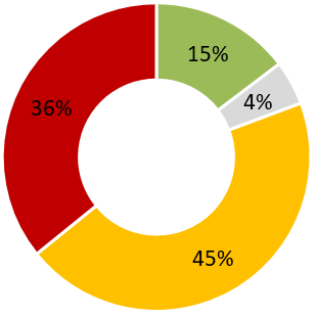
Od 233 stanišna tipa navedena u Prilogu I. Direktivi o staništima 224 tipa su kopnena staništa, a devet su potpuno morska staništa. Područje kopnenih staništa u izvješću obuhvaća gotovo trećinu kopnene površine država EU-28, 1,3 milijuna km^2. Morska staništa obuhvaćaju 0,4 milijuna km^2 površine voda EU-a.

Staništa su vrlo raznolika. Neka obuhvaćaju velike površine, a druga se pojavljuju isključivo u malim džepovima. Šumski stanišni tipovi najbrojnija su skupina u Prilogu I. (35 % svih tipova), a slijede prirodni i poluprirodni travnjaci (14 %). Skupine poput vriština umjerenog

pojasa, tvrdolisnih makija, cretova i stjenovitih staništa obuhvaćaju približno po 5 % stanišnih tipova na popisu.

Stanje očuvanosti staništa

Slika 4.a: stanje očuvanosti staništa na razini EU-a

Napomena: statistika se temelji na podacima iz procjena staništa EU-a (818)

Slika 4.b: stanje očuvanosti po skupini staništa na razini EU-a

Napomena: broj procjena po skupini naveden je u zagradama, a morska staništa dio su skupine „obalnih staništa”; ukupni je broj procjena 818

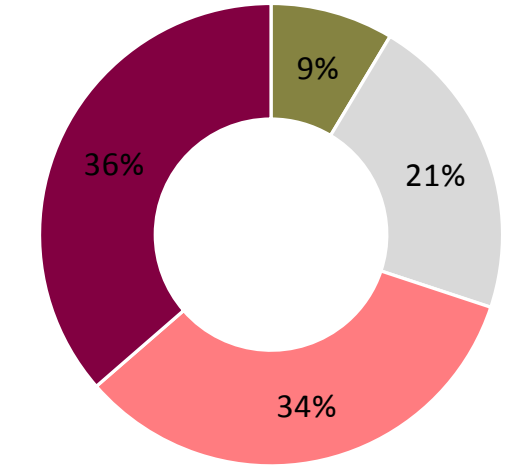
Stanje očuvanosti staništa nije se poboljšalo tijekom izvještajnog razdoblja. Samo 15 % procjena staništa pokazuje staništa u dobrom stanju, a 2015. je takvih staništa bilo 16 %. Velika većina staništa nije u dobrom stanju (45 % loše stanje i 36 % vrlo loše, u usporedbi s 47 % odnosno 30 % 2015.). Iako se broj procjena stanja s ocjenom loše smanjio za 2 postotna boda i broj procjena s ocjenom vrlo loše povećao za 6 postotnih bodova, te promjene ne odražavaju stvarno pogoršanje na terenu nego bolje metode procjenjivanja na razini EU-a ili država članica.

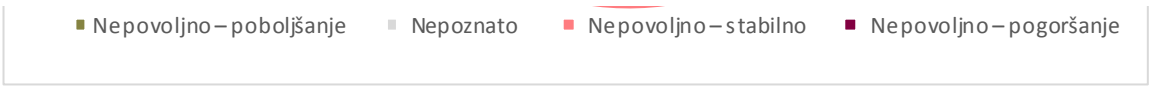
Od devet skupina staništa u izvješću obalna staništa (koja uključuju morske stanišne tipove) imaju najmanji udio ocjena „dobro stanje”. Stanje sipina i cretova najčešće je procijenjeno kao vrlo loše (više od 50 %). I travnjaci su, koji uključuju neka staništa koja su vrlo bogata vrstama, među stanišnim tipovima s najvećim udjelom procjena „vrlo loše stanje” (49 %). Travnjaci za koje je potrebno aktivno upravljanje u posebno su lošem stanju.

Još uvijek postoji problem nepoznanica u vezi s devet morskih staništa. Stanje očuvanja približno 26 % morskih staništa država članica još uvijek je nepoznato (isto vrijedi za 4 % kopnenih staništa).

Trendovi stanja očuvanosti staništa

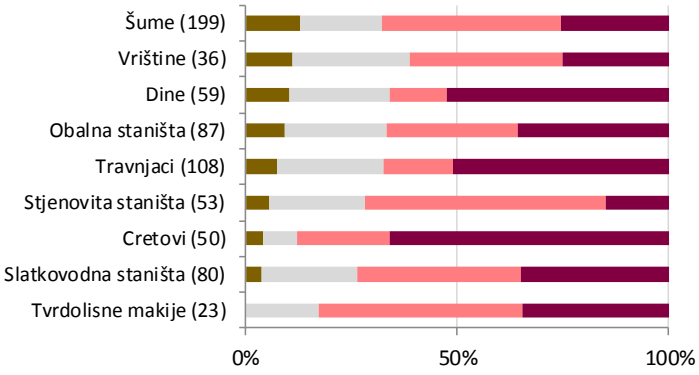
Slika 5.a: trendovi stanja očuvanosti staništa koja na razini EU-a nisu u dobrom stanju ili za koja je stanje nepoznato

Napomena: trendovi stanja očuvanosti temelje se na procjenama staništa EU-a (698)

Slika 5.b: stanja očuvanosti staništa koja na razini EU-a nisu u dobrom stanju ili za koja je stanje nepoznato po skupini staništa

Napomena: broj procjena naveden je u zagradama; ukupni je broj procjena 698

Stanje 81 % staništa na popisu procijenjeno je kao „loše" ili „vrlo loše" na razini EU-a. Trendovi poboljšanja prisutni su samo kod 9 % staništa, a kontinuirano pogoršanje prisutno je kod 36 %. Trendovi pogoršanja vidljivi su u najmanje 25 % svih procjena u svim skupinama staništa, osim kod stjenovitih staništa (15 %). Cretovi, travnjaci i sipine su staništa s najvećim udjelom trendova pogoršanja (više od 50 % za svaku skupinu). Kod travnjaka, uglavnom livada košanica[10], livada Molinia[11] i nekoliko tipova poluprirodnih suhih travnjaka[12], vidljiv je trend pogoršanja stanja očuvanja, što je primjer njihove ovisnosti o ekstenzivnim poljoprivrednim praksama koje još uvijek opadaju u EU-u. U procjenama šumska staništa imaju najveći udio trendova poboljšanja (13 %).

2.3. Vrste koje nisu ptice

[10] Stanišni tipovi ove skupine uključuju nizinske livade namijenjene ispaši (6510) i planinske livade namijenjene ispaši (6520).

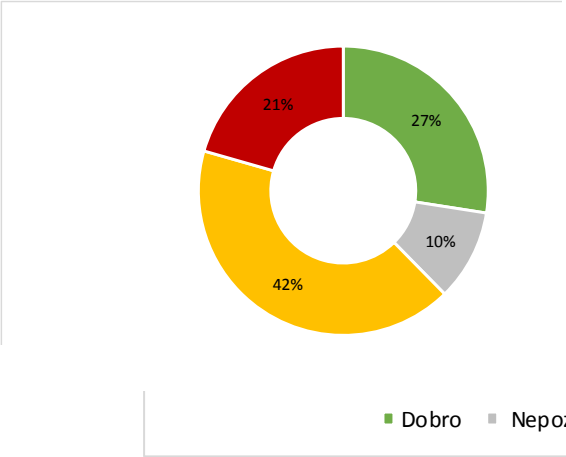
[11] Livade Molinia na vapnenačkom, tresetnom ili glineno-muljevitom tlu (*Molinion caeruleae*) (6410).

[12] Stanišni tipovi ove skupine uključuju poluprirodne suhe travnjake i grmoliki facijes na vapnenačkoj podlozi (Festuco-Brometalia) (6210) te nordijski alvar i pretkambrijske zaravni od vapnenačkih stijena (6280).

U prilozima II., IV. i V. Direktivi o staništima navedeno je 1 389 vrsta od europskog interesa[13]. Udio vrsta obuhvaćenih prilozima vrlo je malen za neke veće taksonomske skupine, kao što su mekušci, člankonošci i vaskularne biljke. Najzastupljenija je skupina kralježnjaci: na popisu je 85 % vrsta vodozemaca, 70 % vrsta gmazova, 64 % vrsta sisavaca i 39 % vrsta slatkovodnih riba. Mjere u sklopu Direktive, uključujući zaštitu stanišnih tipova iz Priloga I., imaju pozitivan učinak na mnoge vrste koje nisu navedene na popisu, što obuhvaća i mnoge rasprostranjenije vrste.

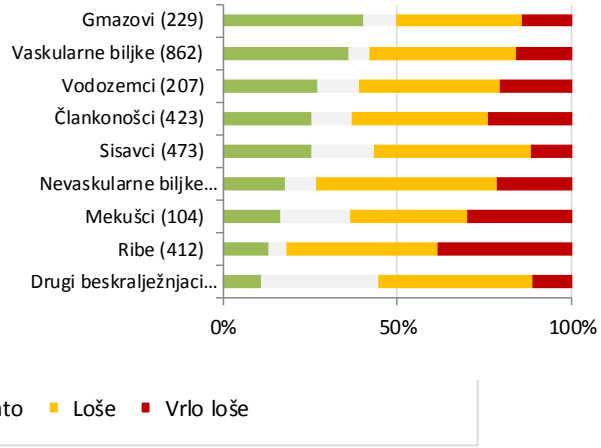
Stanje očuvanosti vrsta

Slika 6.a: stanje očuvanosti vrsta na razini EU-a

Napomena: statistika se temelji na podacima iz procjena vrsta na razini EU-a (2 825)

Slika 6.b: stanje očuvanosti vrsta po skupini na razini EU-a

Napomena: broj procjena po skupini naveden je u zagradama; ukupni je broj procjena 2 825

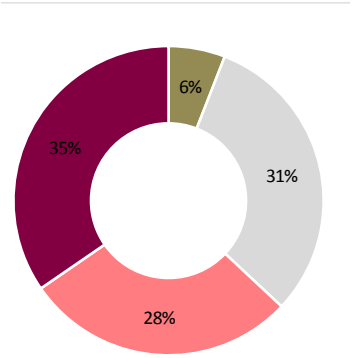
Više od četvrtine (27 %) procjena vrsta pokazuje dobro stanje očuvanja u usporedbi s 23 % u 2015. Stanje očuvanja je loše ili vrlo loše za 63 %, što je slično udjelu tih ocjena iz 2015. (60 %). Udio „nepoznatih" procjena je manji nego u posljednjem izvještajnom razdoblju (pao je sa 17 % na 10 %), ali i dalje je znatno veći nego za staništa (4 %). Na razini država članica stanje je za većinu morskih vrsta (59 %) nepoznato, što vrijedi samo za 8 % kopnenih vrsta. To ukazuje na to da nije dodijeljeno dovoljno resursa za praćenje morskih vrsta.

Skupine vrsta u kojima je najveći udio ocjena „dobro stanje očuvanosti" na razini EU-a su gmazovi (36 %) i vaskularne biljke (40 %). Stanje približno 30 % vrsta mekušaca i riba procijenjeno je kao „vrlo loše".

[13] Prilog II.: vrste kojima je potrebno dodijeliti posebna područja očuvanja (područja mreže Natura 2000),
Prilog IV.: strogo zaštićene vrste,
Prilog V.: vrste čije uzimanje iz divljine i iskorištavanje može biti podložno mjerama gospodarenja.

Trendovi stanja očuvanosti vrsta

Slika 7.a: trendovi stanja očuvanosti vrsta koje na razini EU-a nisu dobro očuvane ili za koje je stanje nepoznato

Napomena: trendovi stanja očuvanosti temelje se na procjenama vrsta EU-a (2 049)

Slika 7.b: trendovi stanja očuvanosti vrsta koje na razini EU-a nisu dobro očuvane ili za koje je stanje nepoznato po skupini

Napomena: broj procjena naveden je u zagradama; ukupni je broj procjena 2 049

Od 2 049 vrsta za koje je procijenjeno da im je stanje očuvanosti na razini EU-a loše ili vrlo loše 35 % pokazuje silazne trendove, a 6 % uzlazne. Trendovi su nepoznati za dodatnih 31 %. Ako se izuzmu sisavci (10 %), ribe (9 %) i nevaskularne biljke (6 %), udio vrsta čije je stanje procijenjeno kao loše ili vrlo loše, ali uz trendove poboljšanja, i dalje je manji od 5 %. Kod riba je prisutno više uzlaznih trendova nego kod drugih skupina vrsta, no prisutan je i (zajedno s vodozemcima) najveći udio trendova pogoršanja (gotovo 50 %). Prijavljeni su trendovi pogoršanja za druge skupine vrsta, npr. vrste koje obitavaju samo na travnjacima, kao što su močvarni leptir *(Euphydryas aurinia)* i čičak *Jurinea cyanoides*.

3. Razvoj stanja i trendova

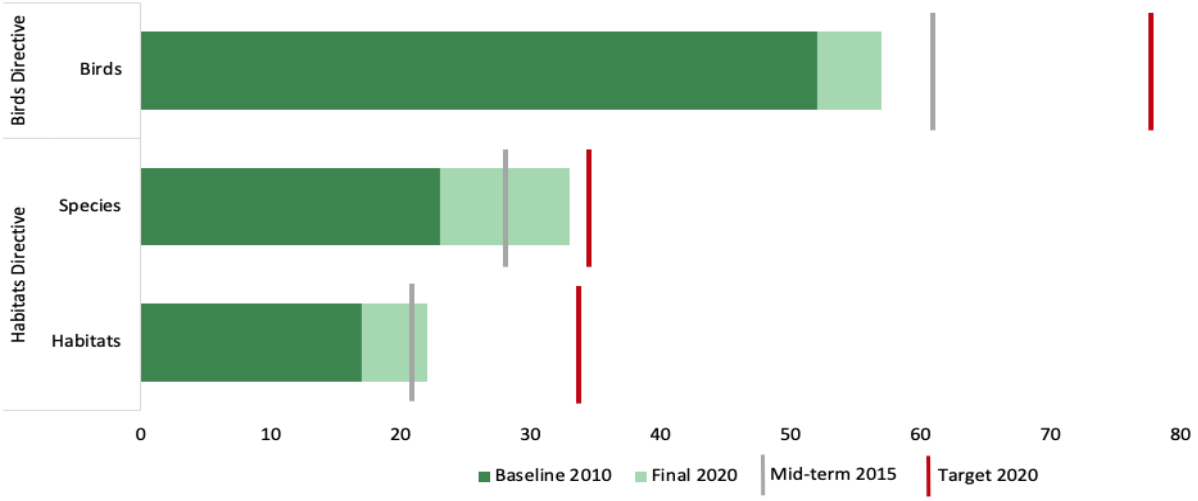
3.1. Napredak u ostvarenju 1. cilja strategije za bioraznolikost do 2020.

Na temelju podataka koje su u svrhu ove procjene dostavile države članice utvrdili smo u kojoj je mjeri ostvaren 1. cilj strategije za bioraznolikost do 2020.[14] Cilj je bio zaustaviti pogoršanje stanja svih vrsta i staništa obuhvaćenih zakonodavstvom EU-a o prirodi i postići značajno i mjerljivo poboljšanje njihova stanja da bi se do 2020. (u usporedbi s procjenama iz 2010.) u procjenama vidjeli sljedeći rezultati:

[14] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Naše životno osiguranje, naš prirodni kapital: strategija EU-a o biološkoj raznolikosti do 2020.* (COM(2011) 244 final).

- 100 % više procjena staništa čije je stanje očuvanosti ocijenjeno kao povoljno ili poboljšanje (odnosno 34 % ukupnih procjena),
- 50 % više procjena vrsta u skladu s Direktivom o staništima čije je stanje očuvanosti ocijenjeno kao povoljno ili poboljšanje (35 %), i
- 50 % više procjena vrsta u skladu s Direktivom o pticama čije je stanje populacije ocijenjeno kao sigurno ili poboljšanje (78 %).

Slika 8.: napredak u ostvarenju 1. cilja (u postotku procjena)

Napomena: svaki stupac predstavlja postotak procjena s ocjenama „dobro stanje" ili „poboljšavanje".

Ostvaren je ograničen napredak u ostvarenju ciljeva do 2020. u odnosu na osnovne vrijednosti iz 2010., osim za vrste koje nisu ptice za koje je cilj gotovo postignut. Kontinuirano pogoršanje nekih staništa i vrsta ima veći negativan učinak od pozitivnog učinka poboljšanja. Podaci iz 2019. pokazuju da se udio vrsta i staništa s trendovima pogoršanja čak i malo povećao: kod ptica s 20 % na 23 %, kod vrsta koje nisu ptice s 22 % na 26 % i kod staništa s 30 % na 32 %.

Cilj za 2020., udio od 34 % procjena staništa s ocjenom povoljno ili poboljšanje, nije ostvaren (nedostaje 12 postotnih bodova). Međutim, udio vrsta koje nisu ptice čije je stanje procijenjeno kao povoljno ili poboljšanje gotovo je dosegnuo podcilj za 2020. od 35 % (nedostaju 2 postotna boda). Trendovi populacija ptica vrlo su različiti: sve je više vrsta čije je stanje procijenjeno kao sigurno ili poboljšanje između 2010. i 2015., ali je između 2015. i 2020. porastao i broj vrsta čije se stanje pogoršava (–3 postotna boda), zbog čega za postizanje cilja od 78 % nedostaje 20 postotnih bodova. Stoga 1. cilj strategije za bioraznolikost do 2020. nije postignut.

3.2. Poboljšanja u državama članicama

Poznato je da se „stanje očuvanosti" mijenja sporo i da stoga nije dobar kratkoročni pokazatelj poboljšanja. Uz to, zbog procjena na razini EU-a poboljšanja u pojedinačnim državama članicama mogu biti manje primjetna. Stoga treba uzeti u obzir pozitivne i stabilizacijske trendove (trendovi koji su se u trenutačnom izvještajnom razdoblju doista promijenili pa nakon pogoršanja u prethodnom izvještajnom razdoblju postali stabilni) na razini država pa ih analizirati dodatno uz pozitivne promjene stanja.

U prosjeku 6 % nacionalnih/regionalnih procjena staništa država članica pokazuje poboljšanja, najviše kod šumskih i slatkovodnih staništa (10 % svih procjena u skupini), vriština (7 %), cretova i sipina (6 %). Primjer sve boljeg stanja obalnog staništa su baltičke obalne livade u Finskoj.

U prosjeku 6 % svih nacionalnih/regionalnih procjena vrsta koje nisu ptice pokazuju poboljšanja. Najviše se poboljšanja odnosi na sisavce (9 % svih procjena sisavaca pokazuje poboljšanja), nakon kojih slijede ribe (8 %) i vaskularne biljke (5 %). Primjeri kod sisavaca uključuju dabrove (*Castor fiber*), sive tuljane (*Halichoerus grypus*) i obične tuljane (*Phoca vitulina*).

Za ptice se poboljšanje na nacionalnoj razini definira na drugačiji način jer nema nacionalnih procjena stanja očuvanosti i trendova. Stoga se svaki pozitivni kratkoročni trend populacije ili stabilizacija nakon dugoročnog negativnog trenda u prethodnom nacionalnom izvješću smatra poboljšanjem. U ukupno 2 148 izvješća država članica vidljiva su poboljšanja na temelju prethodnog kriterija. To znači da postoji 397 (pod)vrsta ptica čije se stanje poboljšalo u barem jednoj državi članici tijekom barem jedne izvještajne sezone. Približno 44 % svih vrsta ptica koje pokazuju trendove poboljšanja su migratorne ptice močvarice[15]. Mnoge od tih vrsta kategorizirane su i kao morske vrste u skladu s Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji EU-a i čine 33 % svih poboljšanja. Vrste poljskih i šumskih ptica obuhvaćaju po 9 %. Primjeri vrsta ptica čije se stanje poboljšava su orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*), ždral (*Grus grus*), crvena lunja (*Milvus milvus)* i velika bijela čaplja (*Ardea alba*).

3.3. Napredak u pogledu kvalitete podataka

Da bi se moglo procjenjivati koliki je napredak postignut u pogledu stanja očuvanosti, u svim državama članicama potrebno je uspostaviti odgovarajuće sustave praćenja. Međutim, u mnogim slučajevima izvori dostavljenih podataka su djelomična istraživanja provedena u druge svrhe. U drugim slučajevima države članice nemaju odgovarajuće podatke pa se oslanjaju na stručna mišljenja. Za staništa i vrste iz Direktive o staništima više od 40 % dostavljenih podataka je iz djelomičnih istraživanja, a više od 20 % temelji se samo na stručnim procjenama. Za podatke o pticama više od 30 % podataka je iz djelomičnih istraživanja, a više od 15 % temelji se na stručnim procjenama. U ovom ciklusu izvješćivanja pokazalo se da još uvijek postoje ograničenja zbog loših ili nepotpunih podataka (ali i da se to razlikuje među državama članica i da je manje nego 2015.). Unatoč tome, podaci koji su predstavljeni u ovom izvješću ključna su etapa u procjeni stanja prirode u EU-u i dobra

[15] Obuhvaćene Sporazumom o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica.

osnova za poboljšanje izvješćivanja, procjenjivanja i provedbe kako bi se omogućilo ostvarenje ciljeva strategije za bioraznolikost EU-a do 2030.

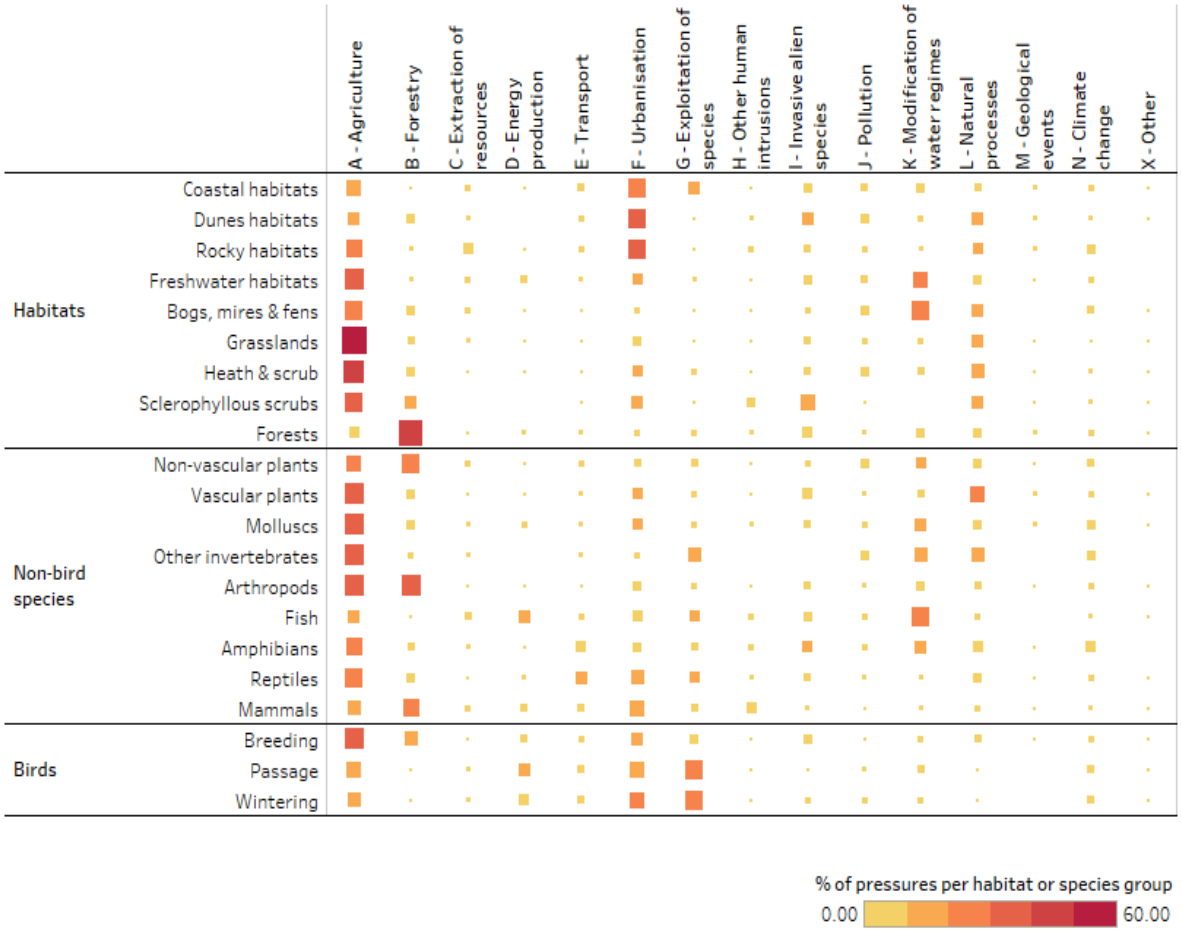
4. Pritisci i rješenja

4.1. Pritisci

Europa je jedna od najgušće naseljenih regija u svijetu. Ljudske su aktivnosti stoljećima oblikovale njezine krajolike i znatno doprinijele bioraznolikosti, npr. poluprirodnim staništima poput prostranih livada košanica i poluprirodnih suhih travnjaka. Međutim, ljudske su aktivnosti uzrokovale i pogoršanje i smanjenje broja mnogih zavičajnih vrsta i stanišnih tipova, posebno (i mnogo brže) tijekom posljednjih 100 godina.

Države članice izvijestile su o glavnim uzrocima nestanka vrsta i degradacije staništa za svaku vrstu i stanište. Ukupno su dostavile 67 000 podataka za što su upotrijebile popis 203 pojedinačna pritiska iz 15 kategorija (od „A – poljoprivreda" do „X – ostalo").

Slika 9.: distribucija kategorija pritisaka 1. razine među staništima, vrstama koje nisu ptice i pticama

Za pritiske na koje je najviše ukazivano i za staništa i za vrste odgovorna je poljoprivreda, što odražava relativne razmjere uporabe zemljišta radi poljoprivrede i promjena u poljoprivrednim praksama (intenziviranje i odustajanje od ekstenzivne poljoprivrede). Ekstenzivnim poljoprivrednim gospodarenjem stvaraju se i održavaju poluprirodna staništa s raznolikom faunom i florom. Međutim, od pedesetih godina 20. stoljeća intenzivnija i specijaliziranija poljoprivreda sve više doprinosi kontinuiranom nestanku bioraznolikosti. To je najviše utjecalo na travnjake, slatkovodna staništa, vrištine i cretove. Posebno su ugrožena poluprirodna staništa koja ovise o poljoprivredi[16], kao što su travnjaci, pa je njihovo stanje očuvanosti znatno lošije od stanja drugih stanišnih tipova koji ne ovise o poljoprivredi (45 % ih je procijenjeno kao vrlo loše, u usporedbi s 31 % za ostala staništa). U odnosu na 2015. procjene poljoprivrednih staništa pokazuju opće pogoršanje stanja očuvanosti: udio dobro očuvanih staništa smanjio se s 14 % na 12 %, a udio staništa u vrlo lošem stanju povećao se s 39 % na 45 %. Samo 8 % poljoprivrednih staništa pokazuje trendove poboljšanja, a stanje 45 % se pogoršava. To utječe i na mnoge vrste ptica, gmazova, mekušaca, vodozemaca, člankonožaca i vaskularnih biljaka te se bioraznolikost poljoprivrednih zemljišta kontinuirano pogoršava.

Općenito, izmjena hidroloških režima (uključujući višenamjenske promjene pod kategorijom „K – izmjena vodnih režima" i hidrološke promjene pod drugim kategorijama, npr. pod kategorijom „A – poljoprivreda") u svim je kategorijama drugi najčešći prijavljen pritisak, nakon kojeg slijede urbanizacija i onečišćenje:

- pritisci povezani s izmjenama vodnog režima uzrokovani su raznim čimbenicima. Na primjer, odvodnjavanje u poljoprivredi i hidroenergetska postrojenja odgovorni su za 14 % odnosno 13 % svih hidroloških pritisaka. Ne iznenađuje činjenica da su pritisci u toj kategoriji posebno relevantni za slatkovodna staništa i slatkovodne vrste riba, a i za ugljikom bogate ekosustave poput cretova,
- važni pritisci povezani s urbanizacijom uključuju sport, turizam i rekreaciju te posebno utječu na morska/obalna staništa. Pretvaranje prirodnog i poluprirodnog zemljišta u stambena, naseljena ili rekreacijska područja uglavnom utječe na travnjake i šume, i
- onečišćenje je pritisak važan za mnoga staništa i vrste. Poljoprivredne aktivnosti stvaraju gotovo polovicu (48 %) pritisaka povezanih s onečišćenjem, a slijede onečišćenje iz mješovitih izvora (28 %, u izvješću pod kategorijom „J – onečišćenje") i urbanizacija (21 %).

Relativni utjecaji kategorija pritisaka razlikuju se ovisno o skupinama staništa i vrsta:

- šumarske aktivnosti su u izvješću druga najveća kategorija pritisaka za vrste, a posebno utječu na člankonošce, sisavce i nevaskularne biljke. Prema izvješću uklanjanje mrtvih, umirućih i starih stabala (uključujući sanitarnu sječu),

[16] Halada, L., Evans, D., Romão, C. i Petersen, J. E., 2011., „Which habitats of European importance depend on agricultural practices?" (Koja staništa važna za Europu ovise o poljoprivrednim praksama?), Biodiversity and Conservation, 20(11) 2 365.–2 378.

gospodarenje šumama zbog kojeg se smanjuju stare šume i krčenje šuma utječu na mnoge vrste koje ovise o šumama. Šumarstvo je i dominantna skupina pritisaka za većinu tipova šuma iz Priloga I. čije se stanje očuvanosti pogoršalo u odnosu na 2015.: udio ocjena „dobro stanje" smanjio se sa 16 % na 14 %, a udio ocjena „vrlo loše stanje" povećao se s 27 % na 31 %,

- iskorištavanje vrsta najveći je pritisak kad je riječ o pticama koje prezimljavaju i koje su u prolazu; to uključuje nezakonit odstrel ili nezakonito ubijanje, lov i slučajno ubijanje. U nedavnom istraživanju u 26 europskih država izračunano je da se godišnje zbog izlova ubije najmanje 52 milijuna ptica[17]. Među drugim vrstama na koje utječe iskorištavanje su ribe, sisavci i gmazovi. Ribe su među najpogođenijim skupinama zbog morskog[18] i slatkovodnog izlova. Iskorištavanje utječe na sisavce na dva načina:
    - veliki kopneni sisavci, kao što su vuk (*Canis lupus*), euroazijski ris *(Lynx lynx*) i europska vidra (*Lutra lutra*), uglavnom su izloženi nezakonitom ubijanju,
    - na male kitove, kao što su obični dupin *(Delphinus delphis)* i obalni dupin (*Phocoena phocoena)*, uglavnom utječu usputni ulov putem ribolovnih alata i druge posljedice morskog izlova, kao što su smanjenje populacija lovine i uznemiravanje vrste; na morske sisavce često utječe i onečišćenje iz raznih izvora, plovidba teretnih brodova i trajekata plovnim putovima (zbog podvodne buke i udara brodova) te vojne operacije (zbog sudara s plovilima, ometanja vojnim sonarom),
- hidroenergetska postrojenja su najvažniji pojedinačni izvor pritisaka povezanih s energijom kad je riječ o migratornim i slatkovodnim ribama. Iako su pritisci zbog proizvodnje energije iz energije vjetra, valova i plime i oseke opasni za mnoge vrste, ptice su također posebno ugrožene zbog infrastrukture za prijenos struje i komunikacije. Širenje energije iz obnovljivih izvora je važna politika EU-a u borbi protiv klimatskih promjena (koje i same stvaraju znatan i sve veći pritisak na bioraznolikost), ali infrastruktura koja nije projektirana i postavljena na odgovarajući način može dovesti do dodatnih pritisaka na zaštićene vrste i stanišne tipove,
- invazivne strane vrste su velika prijetnja izvornoj europskoj flori i fauni, koja sve više raste. Njihov se utjecaj znatno povećao od posljednjeg izvještajnog razdoblja. „Invazivne vrste koje izazivaju zabrinutost u Uniji"[19] obuhvaćaju oko 20 % pritisaka u ovoj kategoriji, pri čemu su prijavljeni brojni utjecaji invazivnih stranih vrsta koje još nisu navedene na popisu vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji. Invazivne strane vrste utječu na staništa više nego na vrste, ali poznato je i da izravno utječu na određene vrste ptica, vodozemaca, riba i vaskularnih biljaka,

[17] Hirschfeld, A. *et al.*, 2019., „Bird-hunting in Europe: an analysis of bag figures and the potential impact on the conservation of threatened species", *British Birds:* 153.–166.

[18] Direktiva o staništima uglavnom ne obuhvaća morske ribe (ograničena je na nekoliko vrsta anadromnih riba).

[19] Uredba (EU) br. 1143/2014 o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta sadržava popis invazivnih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Uniji (SL L 317, 4.11.2014., str. 35.).

- iako klimatske promjene nisu navedene u izvješću kao posebno relevantan pritisak za razdoblje od 2013. do 2018., u scenarijima za budućnost[20] predviđeno je da će te promjene imati dramatične posljedice za europske biljke i životinje te uzrokovati ubrzani nestanak bioraznolikosti i dezertifikaciju u mnogim područjima. Najčešći pritisci u vezi s klimatskim promjenama bili su suše i smanjenje oborina, što je činilo 5 % svih prijavljenih pritisaka koji utječu na vodozemce.

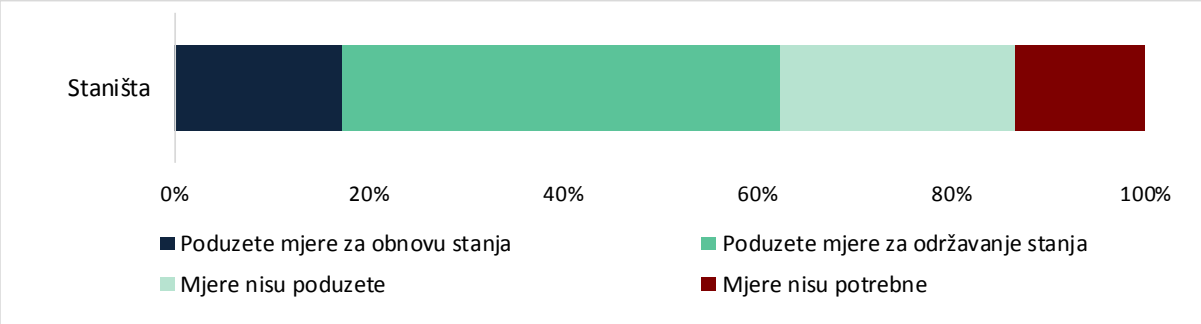
4.2. Rješenja (mjere očuvanja)

Uz izvještavanje o pritiscima države članice izvijestile su o tome je li poduzeta većina mjera koje su potrebne za određenu vrstu ili stanište značajne za EU za koje je potrebno odrediti područje mreže Natura 2000. Cilj je takvih mjera održavanje ili povrat u dobro stanje vrsta i staništa. Takve mjere uključuju specifične aktivnosti na terenu radi ublažavanja i uklanjanja posljedica prijašnjih i trenutačnih pritisaka. Države članice dužne su poduzeti potrebne mjere očuvanja za područja mreže Natura 2000.

Njihova nacionalna izvješća pokazuju sljedeće:

- većina mjera primjenjuje se i unutar i izvan mreže Natura 2000,
- za oko 60 % staništa država članica navedeno je da su poduzete potrebne mjere, uglavnom radi održavanja trenutačnog stanja ili obnavljanja strukture i funkcija staništa; samo 4 % prijavljenih poduzetih odnosi se na povećanje površine staništa,
- daleko su najčešće mjere očuvanja poljoprivrednih područja u odgovarajućem ekološkom stanju, što je reakcija na pritiske uzrokovane poljoprivredom,

Slika 10.: stanje provedbe mjera očuvanja staništa (u postotku procjena svih stanišnih tipova koje su provele države članice)

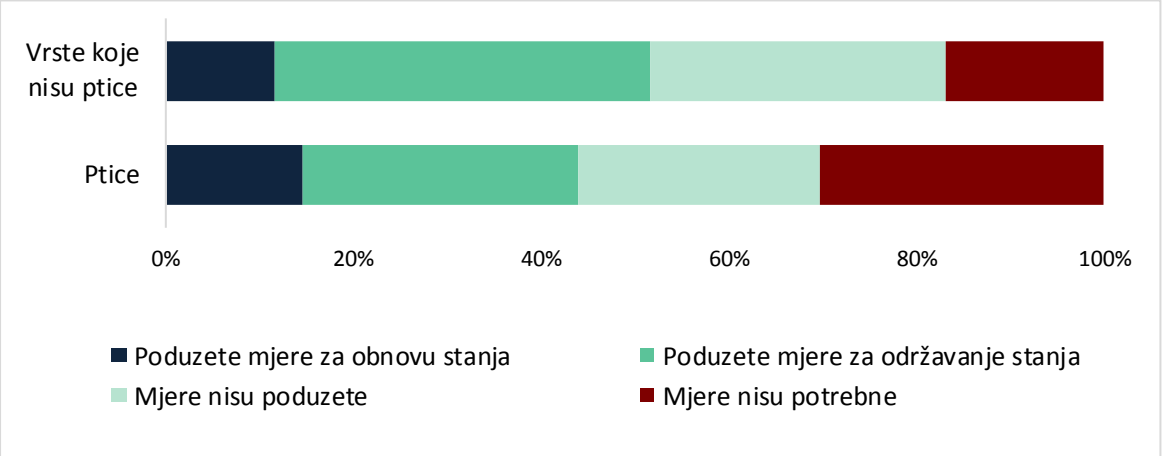

- slično vrijedi za vrste. Oko 40 % izvješća o pticama i 50 % izvješća o vrstama koje nisu ptice pokazuje da su mjere poduzete. Cilj je najvećeg udjela poduzetih mjera za

[20] Npr.: IPBES (2018.), *The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia*, Rounsevell, M. *et al.* Tajništvo Međuvladine znanstveno-političke platforme za biološku raznolikost i usluge ekosustava, Bonn, Njemačka, 892 str.

vrste koje nisu ptice održati njihovo trenutačno stanje. Mjere obnavljanja manje su zastupljene.

Slika 11.: stanje provedbe mjera očuvanja vrsta (u postotku svih procjena vrsta koje su provele države članice za vrste kojima je potrebno određivanje područja)

Unatoč mjerama država članica, ni stanje očuvanosti ni trendovi nisu se poboljšali tijekom izvještajnog razdoblja; umjesto toga, stanje i trendovi mnogih vrsta i stanišnih tipova (uključujući one za koje je dodjela područja mreže Natura 2000 najvažniji mehanizam očuvanja) dodatno su se pogoršali. Stoga je jasno (i potvrđeno u izvješćima) da države članice nisu poduzele potrebne mjere očuvanja (barem ne u potrebnoj mjeri) i da u nekim slučajevima čak nisu ni na odgovarajući način utvrdile koje su mjere trebale poduzeti.

Analiza djelotvornosti mjera pokazuje pozitivnu korelaciju između poduzetih mjera i dobrog stanja očuvanosti za većinu skupina staništa i vrsta. Nadalje, proaktivne mjere obnavljanja (npr. obnova strukture i funkcija) doista dovode do poboljšanja.

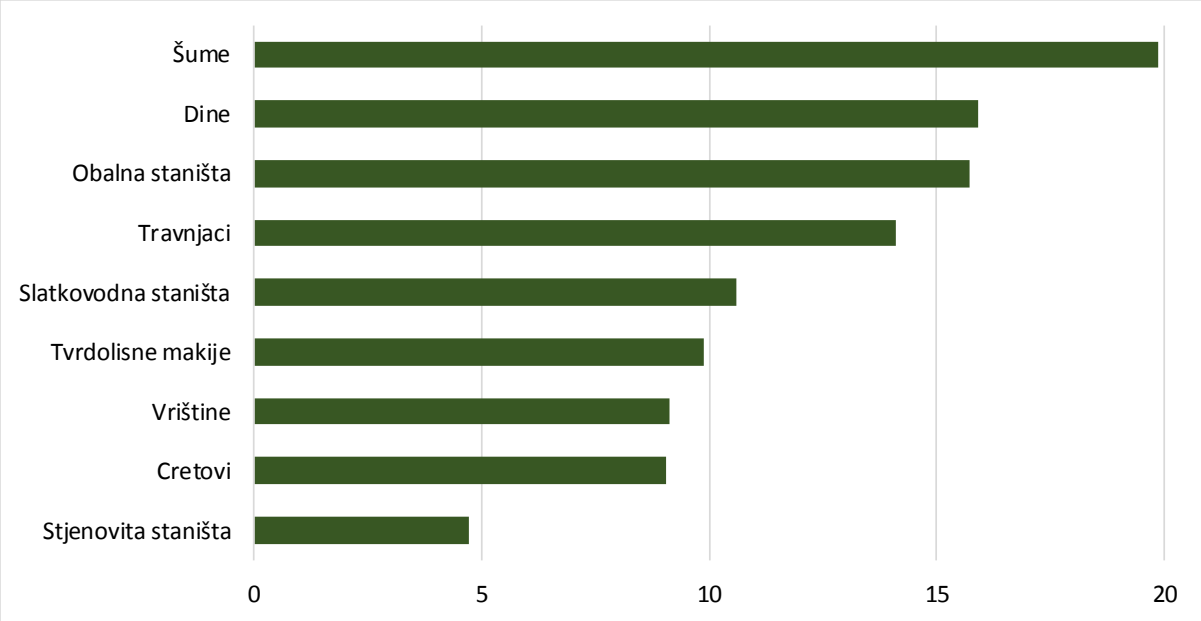
4.3. Potrebe za obnovom staništa

„Dobro stanje očuvanosti" stanišnog tipa podrazumijeva da su njegov prirodni areal, površina, struktura i funkcije dovoljno veliki i u dobrom stanju, te da su mu izgledi za budućnost pozitivni. U ovom se kontekstu „obnova" odnosi na:

1. poboljšanje stanja (odnosno kvalitete) postojećeg područja staništa ciljanim mjerama očuvanja, i
2. osiguranje dovoljne površine (ponovnim) stvaranjem staništa (odnosno stvaranjem dodatne površine staništa, kao što je obnova močvarnog staništa na području ranije isušenog poljoprivrednog zemljišta ili povećanje površine izvornih zaštićenih šumskih staništa).

Procjena zahtjeva za obnovu stanišnih tipova iz Priloga I. pokazuje da se potrebe znatno razlikuju među skupinama staništa i biogeografskim regijama.

Slika 12.: udjeli područja obuhvaćenih skupinama staništa iz Priloga I. koje je na temelju izvješća država članica potrebno poboljšati

Napomena: Ujedinjena Kraljevina i stanište 8310 (prirodne špilje) nisu uključeni u izračune

Najvažniji zaključci procjene:

- površina zaštićenih staništa koje je potrebno poboljšati procijenjena je na približno 215 000 km^2 (ili 5 % površine država EU-27[21]). Na prvom su mjestu šume: potrebno je poboljšati 19,5 % šuma (oko 100 000 km^2). Zatim slijedi 16 % obalnih staništa (oko 46 000 km^2), 13,5 % travnjaka (oko 33 000 km^2), 10,5 % slatkovodnih staništa (oko 13 500 km^2) i 9 % cretova (oko 10 900 km^2),
- najmanje 11 000 km^2 staništa iz Priloga I. potrebno je (ponovno) stvoriti i dodati postojećoj površini kako bi se osigurala dugoročna održivost svih stanišnih tipova. Na čelu skupina staništa čije je površine potrebno (ponovno) stvoriti su šume (4 600 km^2), travnjaci (1 900 km^2), cretovi (1 700 km^2) i obalna staništa (1 400 km^2). Općenito, to se odnosi na 1–1,5 % ukupne postojeće površine tih skupina staništa,
- biogeografske regije u kojima je najpotrebnije poboljšati stanje postojećih staništa su kontinentalna, mediteranska, atlantska, morska atlantska i borealna regija,
- mnoga od staništa iz Priloga I. koja je potrebno obnoviti posebno su bogata ugljikom, što pruža znatan potencijal za pohranu i sekvestraciju ugljika u biomasi iznad i ispod razine tla i u tlu. Oko 16 % tih područja bogatih ugljikom potrebno je poboljšati (154 000 km^2). Njihova obnova i održavanje mogli bi znatno doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena, i

[21] Izračuni potreba za obnovom ne uključuju Ujedinjenu Kraljevinu.

- budući da nema dovoljno podataka dobivenih praćenjem, područja iz Priloga I. koje je potrebno obnoviti vjerojatno su mnogo veća od trenutačnih procjena. Za informirano donošenje odluka o prioritetima obnove potrebno je sveobuhvatno mapiranje područja bogatih ugljikom i prirodom, utjecaja upravljanja, stanja staništa i drugih čimbenika. Trebale bi se uzeti u obzir i potrebe za obnovom za ptice i druge vrste, ali ti se podaci trenutačno ne dostavljaju.

5. Uloga mreže Natura 2000

Mreža Natura 2000 sastoji se od posebno zaštićenih područja koja su klasificirana u sklopu Direktive o pticama i posebnih područja očuvanja koja su utvrđena u Direktivi o staništima[22]. To je najveća koordinirana mreža zaštićenih područja na svijetu i glavni je alat EU-a za održavanje/obnovu stanja očuvanosti zaštićenih staništa i vrsta.

Krajem 2019. mreža Natura 2000 sastojala se od 27 852 područja ukupne površine 1 358 125 km^2. Mreža je obuhvaćala 17,9 % kopnenog područja EU-a i 9,7 % morskih voda. Države članice znatno se razlikuju po obuhvaćenim površinama: udio kopnene površine mreže kreće se od 8 % u Danskoj do 38 % u Sloveniji, a morski udio od 2 % u Italiji do 46 % u Njemačkoj[23].

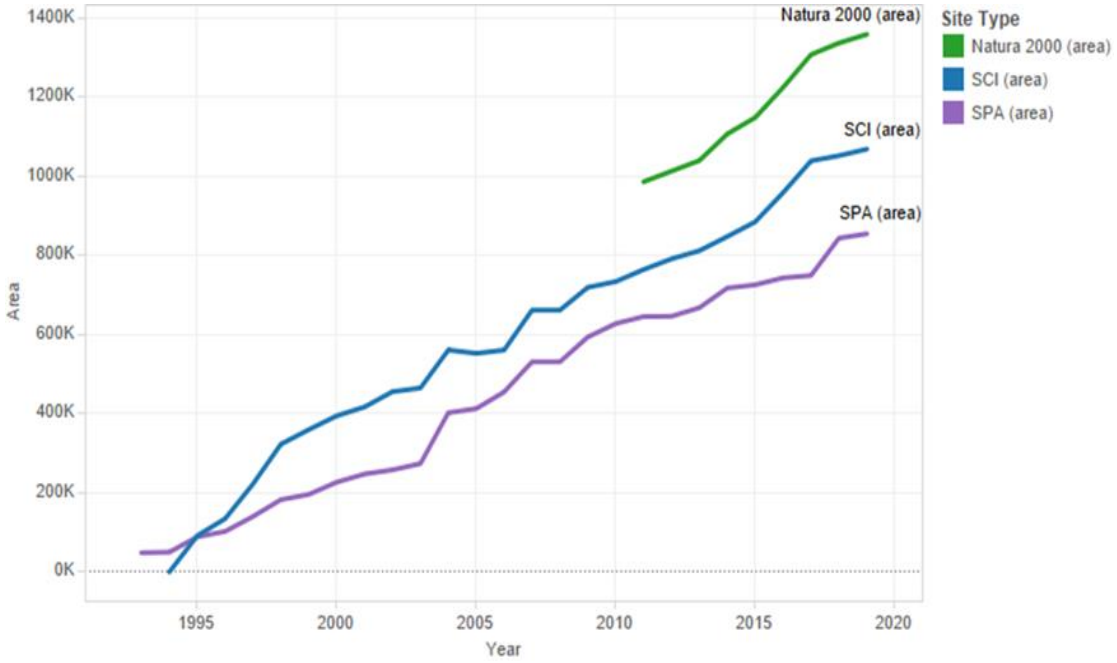
Od posljednjeg izvještajnog razdoblja:

- udvostručila se površina područja morske mreže,
- broj dodijeljenih posebnih područja očuvanja više se nego udvostručio zbog određivanja 7262 nova posebna područja očuvanja, i
- znatno se povećao broj područja za koja je prijavljeno da postoje sveobuhvatni planovi upravljanja.

[22] U sklopu Direktive o staništima države članice predlažu „područja od značaja za Zajednicu”, koje Komisija zatim dodaje na biogeografske popise. Države članice imaju na raspolaganju 6 godina da odrede područja od značaja za Zajednicu kao posebna područja očuvanja.

[23] Ti se brojevi odnose na morska područja unutar 200 nautičkih milja od obale; ne uključuju područja mreže Natura 2000 u proširenom epikontinentalnom pojasu (relevantno za Irsku, Portugal i Ujedinjenu Kraljevinu).

Slika 13.: kumulativna površina mreže Natura 2000 u km², 1993.–2019.

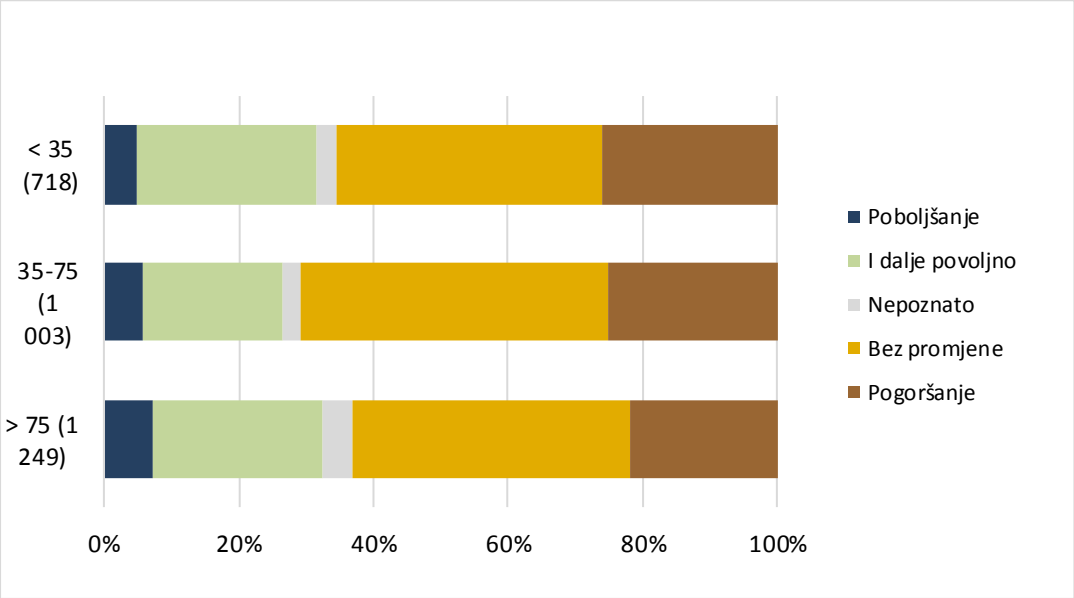
Napomena: brojevi se odnose na EU-28 i uključuju posebno zaštićena područja, područja od značaja za Zajednicu, posebna područja očuvanja i predložena područja od značaja za Zajednicu (koji zajedno čine plavu crtu područja od značaja za Zajednicu); u mnogim su slučajevima područja mreže Natura 2000 (djelomično ili potpuno) i posebno zaštićena područja i posebna područja očuvanja/područja od značaja za Zajednicu; zbog ograničenja obrade podataka geografskog informacijskog sustava površina mreže Natura 2000 sustavno se izračunava tek nakon 2010.
Izvor: baze podataka mreže Natura 2000

5.1. Djelotvornost mreže Natura 2000

Na temelju trenutačnog izvješćivanja ne dobivaju se podaci koji bi omogućili izravnu usporedbu stanja očuvanosti vrsta i staništa unutar i izvan mreže Natura 2000. Stoga smo proučili druge potencijalne pokazatelje djelotvornosti, kao što je veza između zastupljenosti vrsta i staništa u mreži i udio vrsta čije je stanje očuvanosti dobro ili koje pokazuju trendove poboljšanja. Rezultati na temelju procjena država članica pokazuju sljedeće:

- prosječno je vjerojatnije da će stanje očuvanosti vrsta i staništa biti dobro ako su njihovo područje staništa odnosno populacija dobro zastupljeni (>75 %) u mreži, nego ako nisu. To je najočitije kod sipina i šuma odnosno kod vodozemaca i riba, i
- staništni tipovi koji su dobro zastupljeni (>75 %) u mreži Natura 2000 (malo) se više poboljšavaju i manje pogoršavaju od manje zastupljenih staništnih tipova. Čini se da je uključivanje u mrežu Natura 2000 bilo posebno djelotvorno za cretove, koji su se poboljšali više od 8 %. Staništa kod kojih su poboljšanja bila najznačajnija, npr. suhe atlantske obalne vrištine s vrstom *Erica vagans* i obalne sipine s vrstama *Juniperus* dobro su zaštićene u cijeloj mreži.

Slika 14.: promjene stanja očuvanosti i trendova za staništa iz Priloga I. unutar različitih razreda obuhvaćenosti mrežom Natura 2000 (<35 %, 35 %–75 %, >75 %)

Napomena: „poboljšanje" znači loše ili vrlo loše stanje koje se poboljšalo ili koje je postalo dobro, „i dalje povoljno" znači dobro stanje koje je ostalo takvo, „bez promjene" znači loše ili vrlo loše stanje koje se nije niti poboljšalo niti pogoršalo, „pogoršanje" znači loše ili vrlo loše stanje koje se dodatno pogoršalo ili dobro stanje koje je postalo loše ili vrlo loše i „nepoznato" znači stanje iz kojeg nije vidljiv nikakav trend; broj procjena po skupini naveden je u zagradama; ukupni je broj procjena 2 970

Općenito, dostavljeni podaci ne omogućavaju donošenje čvrstih zaključaka o djelotvornosti mreže Natura 2000. Glavni je razlog ograničeno praćenje, osobito to što se uobičajeno prati samo manji uzorak područja mreže Natura 2000. Da bi se na zadovoljavajući način procijenila djelotvornost mjera povezanih s mrežom Natura 2000. praćenje bi trebalo uključivati prikupljanje više podataka o područjima unutar i izvan mreže i o kvaliteti upravljanja obnovom.

Iako postoje pozitivne naznake da mreža doprinosi stanju očuvanosti, dostupni podaci snažno ukazuju na to da se puni potencijal mreže tek treba ostvariti i da je potrebno raditi na uklanjanju značajnih nedostataka u provedbi.

6. Zaključci i izgledi

Ova procjena stanja očuvanosti najveća je i najpotpunija provjera stanja prirode dosad provedena u EU-u. Ona je snažan temelj za evaluaciju provedbe direktiva o prirodi te pouzdana referentna vrijednost za mjerenje napretka u sklopu nove strategije za bioraznolikost do 2030.

Procjena pokazuje da EU još nije uspio spriječiti pogoršanje stanja zaštićenih stanišnih tipova i vrsta koje su predmet očuvanja u EU-u. Važni pritisci povezani s uporabom zemljišta i vode koji su doveli do pogoršanja prirode i dalje su prisutni, što je dovelo do znatnog neispunjavanja cilja zaustavljanja pogoršavanja i mjerljivog poboljšavanja stanja vrsta i staništa za 2020.

Nadahnjujuće priče iz država članica pokazuju što se može ostvariti ciljanim mjerama, često uz potporu putem inicijativa u sklopu programa EU LIFE[24] ili namjenskih poljoprivredno-okolišnih programa u okviru zajedničke poljoprivredne politike. Međutim, takvi se uspjesi ne postižu u dovoljnoj mjeri.

Napredak u provedbi obiju direktiva tijekom posljednjih 6 godina (znatno proširenje mreže Natura 2000 i više područja s planovima upravljanja) nije bio dovoljan za poboljšanje stanja očuvanosti. Potpuno funkcionalna mreža zaštićenih područja još uvijek nije do kraja uspostavljena, posebno u pogledu morskog okoliša. Nadalje, potrebne mjere očuvanja, koje se temelje na jasno definiranim ciljevima očuvanja, tek se trebaju primijeniti na mnogim područjima mreže. Neophodno ulaganje u prirodu, među ostalim u pogledu obnove unutar i izvan mreže zaštićenih područja, još uvijek nije ostvareno. Zahtjevi u pogledu prirode još uvijek nisu dovoljno uključeni u važne politike u području uporabe zemljišta i vode kako bi se nadvladali negativni pritisci koji mogu proizlaziti iz sektora kao što su poljoprivreda i šumarstvo. Tek je potrebno postići dogovor o mjerama u području upravljanja ribarstvom, a zatim te mjere treba primijeniti u mnogim područjima mreže Natura 2000. Uz to, klimatske promjene sve su veća prijetnja zbog koje se predviđa veliko povećanje pritisaka i izravnih i neizravnih posljedica na vrste i staništa, poput onih zbog promjena u uporabi zemljišta i lokacije ili kvalitete staništa.

U ovoj je procjeni istaknuto da je potrebna velika promjena u radu ako želimo imati ikakve ozbiljne šanse da do 2030. usmjerimo bioraznolikost Europe prema oporavku, kako je zamišljeno u novoj strategiji za bioraznolikost[25]. Ako to ne učinimo, ne samo što će kontinuirano propadati naša zajednička prirodna baština nego i važne usluge koje ona pruža, što u krajnjoj liniji utječe na ljudsko zdravlje i dobrobit.

Nova strategija za bioraznolikost do 2030. pruža potreban okvir za tu transformacijsku promjenu. Tom se strategijom, zajedno s drugim inicijativama u sklopu zelenog plana, uspostavlja vrlo ambiciozan i praktičan akcijski program usmjeren, među ostalim, na proširivanje pravno zaštićenih i dobro upravljanih područja i na prijedlog plana za obnovu prirode EU-a.

Ova procjena prirode ističe znatan potencijal za obnovu zaštićenih staništa u pogledu i njihova trenutačnog stanja i dodatne površine koja je potrebna kako bi se postiglo povoljno

[24] https://ec.europa.eu/easme/en/life

[25] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. – vraćanje prirode u naše živote* (COM(2020) 380 final); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380

stanje očuvanosti. To uključuje obnovu staništa bogatih ugljikom, čime se mogu postići dodatne koristi s obzirom na ublažavanje posljedica klimatskih promjena. Procjena je i izravno relevantna za mjerenje uspješnosti mjera iz strategije za rješavanje širih pritisaka zbog uporabe zemljišta i vode, posebno u vezi s poljoprivredom, koja je razlog za najveći broj procjena vrsta i staništa s ocjenom „vrlo loše" u državama članicama. U kombinaciji sa strategijom „od polja do stola"[26] mjere za promicanje ekološke poljoprivrede, smanjenje upotrebe i rizika od pesticida, zaštitu i obnovu ekosustava tla i povećanje obilježja krajolika na poljoprivrednim zemljištima trebale bi poduprijeti obnovu vrsta i staništa zaštićenih direktivama o prirodi, uključujući oprašivače i njihova staništa.

U novoj strategiji za bioraznolikost ističe se da se borba protiv nestanka bioraznolikosti mora temeljiti na pouzdanoj znanosti. Države članice trebale bi i dalje poboljšavati kvalitetu i sveobuhvatnost svojih sustava praćenja, koji bi trebali biti osnova budućih izvješća. Promatranje Zemlje/daljinsko istraživanje, druge tehnologije i alati (npr. modeliranje), rezultati istraživanja/inovacija i znanost za građane mogli bi dopuniti i poduprijeti trenutačno praćenje i izvješćivanje. Taj bi se potencijal trebao iskušati i iskoristiti radi olakšavanja rada tijela nadležnih za izvješćivanje.

Sljedeća procjena stanja prirode u EU-u, planirana za 2026., trebala bi znatno doprinijeti mjerenju napretka u ostvarenju ciljeva povezanih s prirodom u sklopu nove strategije za bioraznolikost.

[26] Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Strategija „od polja do stola" za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav*, (COM(2020) 381 final); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381